

TERRA VINEATICA
KULTÚRA VINOHRADNÍCTVA A VÍNA
V STREDOEURÓPSKOM PRIESTORE

Malokarpatské
múzeum
v Pezinku

ISBN: 83-978-8111-261-1

**WYDAWNICTWO I DRUKARNIA
TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE**

ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków

tel. 12 634-11-27, 12 632-66-04, 12 633-09-41

e-mail: zg@tsp.org.pl

www.tsp.org.pl

TERRA VINEATICA

KULTÚRA VINOHRADNÍCTVA A VÍNA V STREDOEURÓPSKOM PRIESTORE

Zborník príspevkov z vedeckej konferencie
konanej v dňoch 10. a 11. 5. 2022 v Pezinku

2022

**TERRA VINEATICA
KULTÚRA VINOHRADNÍCTVA A VÍNA
V STREDOEURÓPSKOM PRIESTORE**

Editor:

PhDr. Tomáš Klokner, PhD.

Recenzenti:

prof. PhDr. Jozef Baďurík, CSc.

PhDr. Martin Hrubala, PhD.

Mgr. Martin Tibenský, PhD.

Za odbornú a jazykovú stránku jednotlivých príspevkov zodpovedajú autori.
Rukopis neprešiel jazykovou úpravou.

© Malokarpatské múzeum v Pezinku a autori, 2022

Vydalo Malokarpatské múzeum v Pezinku v zriaďovateľskej pôsobnosti
Bratislavského samosprávneho kraja.

M. R. Štefánika 4, 902 01, Pezinok
www.muzeumpezinok.sk

ISBN: 83-978-8111-261-1

Vydavateľstvo a tlač:

Spolok Slovákov v Poľsku

Towarzystwo Słowaków w Polsce

ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków

tel. 12 634-11-27, 12 632-66-04, 12 633-09-41

e-mail: zg@tsp.org.pl

www.tsp.org.pl

OBSAH

PREDHOVOR.....	5
----------------	---

BLOK A: MÚZEÁ A ARCHÍVY

Vinohradníctvo a vinárstvo v zbierkach múzeí a archívov
(aktuálny stav a perspektívy)

ROHÁČ, Jakub:

NAJSTARŠIE PRAMENE K DEJINÁM VINÁRSTVA A VINOHRADNÍCTVA VO FONDE MAGISTRÁT MESTA TRNAVA A MOŽNOSTI ICH VYUŽITIA	9
--	---

ŠUBA, Josef:

VÝZVY A ÚSKALÍ MUZEJNÍ DOKUMENTACE SOUDOBÉHO VINÁŘSTVÍ	25
---	----

STÁTNIK, Dalibor:

MĚLNICKÉ VINAŘSKÉ POUTĚ JAKO NÁRODNÍ MOBILIZAČNÍ PROSTŘEDEK. NARATIV O VÍNĚ A KRAJINĚ	33
--	----

FEJEŠOVÁ, Mária:

PRÍSPEVOK K VZNIKU MALOKARPATSKEJ VINOHRADNÍCKEJ OBLASTI PRED 14. STOROČÍM.....	51
--	----

BLOK B: HISTÓRIA

Príspevky k dejinám vinohradníctva a vinárstva

JABLONSKÝ, Dávid – SIPEKIOVÁ, Nicol:

ZMIENKY O VÍNE A VINOHRADNÍCTVE V OBCIACH MODROKAMENSKÉHO SLŮŽNOVSKÉHO OKRESU NIELEN V ZRKADLE BELOVÝCH <i>VEDOMOSTÍ</i>	65
--	----

KARABOVÁ, Katarína:

VÍNORODÉ VŘŠKY V BÁSNICKOM DIELE <i>METAMORPHOSES SEU NATALES POETICI SUBMONTANARUM SUPERIORIS HUNGARIAE URBIUM AC VINEARUM</i>	79
---	----

VOJNA, Matúš:

VINOHRADNÍCTVO NA MICHALOVSKOM PANSTVE
V OBDOBÍ STREDOVEKU 87

HRIVŇÁK, Štefan:

POČIATKY VÝROBY ŠUMIVÉHO VÍNA V BRATISLAVE (1825 – 1848) 107

BENKOVÁ, Eva:

NOVOVEKÁ PIVNIČNÁ EVIDENCIA FEUDÁLNEHO PANSTVA
NA PRÍKLADE ČERVENÉHO KAMEŇA. 127

KLOKNER, Tomáš:

POZNATKY GAIA PLINIA SECUNDA O ÚPRAVE A SKLADOVANÍ VÍNA. 137

FEHÉR, Alexander:

IN VILLE, QUE VOCATUR PAGRAN ... DEDI ... XVI VINEAS
(A.D. 1075) HISTÓRIA VINOHRADNÍCTVA V POHRANICIACH
S PRVÝMI LOKALIZOVANÝMI VINICAMI NA SLOVENSKU 149

TURČAN, Vladimír:

VINNÁ RÉVA A VÍNO V NAJSTARŠÍCH DEJINÁCH SLOVENSKA 163

FRANKO, Michal:

PEZINSKÝ VINOHRADNÍCKY PORIADOK Z ROKU 1879 173

KRÁLIK, Jozef:

VÝČAPSKÝ POHLED NA VINÁRSTVO A VINOHRADNÍCTVO 185

BLOK C: ETNOLÓGIA

Príspevky k výskumu vinohradníctva a vinárstva

NAVAROVÁ, Bronislava:

ABY VÍNO DOBRÉ BOLO... (VÝBER RÁD, ODPORÚČANÍ
A ZAUJÍMAVOSTÍ O VÍNE A VINOHRADNÍCTVE Z KNIŽNÝCH KALENDÁROV
VYDANÝCH DO ROKU 1918) 203

PEPELKOVÁ, Katarína:

VINOHRADNÍCTVO V KAŽDODENNOM ŽIVOTE MALOKARPATSKÉHO MESTA
V ETNOGRAFICKEJ OPTIKE (PRÍKLADY Z MIEST MODRA A PEZINOK) 219

FRANCOVÁ, Zuzana:

VINOHRADNÍCKE A VINÁRSKE MOTÍVY V KERAMICKEJ ZBIERKE
MÚZEA MESTA BRATISLAVY 231

PREDHOVOR

Kultúra vinohradníctva, vinárstva a pitia vína je v oblasti strednej Európy fenomén. Má svoje jedinečné špecifiká ako aj spoločné paralely. Ovplyvňovala niekde vo väčšej, inde v menšej, miere každodenný život, rozvoj, ekonomiku, kultúrno-sociálne prostredie, zvykoslovie či architektúru a vzhľad celej krajiny. Pri porovnaní zo západnou Európou azda ostáva v tieni krajín, ktoré sú dodnes silne vnímané ako významné vinárske produkčné oblasti. O to je dôležitejšie aspekty vzniku a udržiavania vinohradnícko-vinárskej tradície a kultúry v stredoeurópskom priestore študovať a ich výsledky prezentovať.

Malokarpatské múzeum v Pezinku má tému vinohradníctva a vinárstva vo svojom základnom DNA. Jeho sídelná renesančná budova sa nachádza v starobyľom a významnom vinohradníckom meste Pezinok. Ten geograficky leží uprostred nášho historicky najvýznamnejšieho vinohradníckeho regiónu – dnešnej Malokarpatskej vinohradníckej oblasti. Okrem iných vzácnych exponátov spravuje veľké množstvo zbierkových predmetov vinohradníckeho a vinárskeho charakteru, ktoré tvoria jeden z jeho najvýznamnejších fondov. Radi uvádzame, že v múzeu sa nachádza najväčšia zbierka historických vinohradníckych lisov v Európe, ktorá sa naďalej rozširuje. Výskum a dokumentácia vývoja vinohradníckej a vinárskej činnosti v ňom patrí medzi nosné oblasti odbornej práce. Zároveň organizuje početné aktivity či podujatia so snahou o zachovanie a prezentáciu tohto výnimočného kultúrneho dedičstva.

Usporiadanie konferencie a vydanie zborníka na danú tému bolo preto pre nás prirodzenou voľbou. Obzvlášť v kontexte pripomienky 60-tich rokov založenia a pôsobenia Malokarpatského múzea je citeľná snaha o pokus sumarizácie aktuálneho stavu výskumu tejto problematiky. Z tohto dôvodu bol program konferencie zostavený do troch celkov. Blok A tvorili *Múzea a archívy* (Vinohradníctvo a vinárstvo v zbierkach múzeí a archívov), blok B – *História* (Príspevky k dejinám vinohradníctva a vinárstva) a blok C – *Etnológia* (Príspevky k výskumu vinohradníctva a vinárstva).

Výstupy z jednotlivých celkov sú v podobe odborných príspevkov publikované v predkladanom zborníku TERRA VINEATICA. Sú zoradené v poradí, v akom odzneli na rovnomennej konferencii. Našou ambíciou bolo výsledky aktuálneho výskumu zachytiť knižne. Vyjadrujeme úprimnú radosť, že sa to podarilo. Radi by sme aj touto formou pripeli k lepšiemu stavu štúdia vinohradníctva a vinárstva.

Ďakujeme všetkým autorom, že venovali svoj odborný záujem tejto nesmierne zaujímavej téme aj príspevkom do nášho zborníka. Čitateľom želáme nové podnetné informácie, ktoré sa v ňom nachádzajú. Veríme, že budú pre nich prínosom.

Záverom by sme radi vyjadrili nádej, že štúdium kultúry vinohradníctva a vinárstva bude v prostredí strednej Európy intenzívne napredovať ďalej. Ide napokon o naše spoločné dejiny. Želáme vám pri ňom veľa vytrvalosti, energie a optimizmu. A nezabúdajme pritom, že *vinum bonum laetificat cor hominis* – dobré víno rozveseľuje srdce človeka.

PhDr. Martin Hrubala, PhD.
riaditeľ Malokarpatského múzea v Pezinku

**TERRA VINEATICA
KULTÚRA VINOHRADNÍCTVA A VÍNA
V STREDOEURÓPSKOM PRIESTORE**

**Zborník príspevkov z vedeckej konferencie
konanej v dňoch 10. a 11. 5. 2022 v Pezinku**

PhDr. Tomáš Klokner, PhD. (ed.)

Vydanie prvé, 2022
Náklad 200 výtlačkov

Vydavateľ: Malokarpatské múzeum v Pezinku v zriaďovateľskej pôsobnosti
Bratislavského samosprávneho kraja.

Tlač: Spolok Slovákov v Poľsku

Všetky práva vyhradené.

ISBN: 83-978-8111-261-1

www.muzeumpezinok.sk